

Olafestményeinek másik csoportja a figurális ábrázolások körébe tartozik. Legtöbbjük szimbolikus értelmű, filozófikus tartalmat rejt. Az emberi jószág, vagy a lelki vaktság jelképei és olyan érzelmek hordozói, melyek az arc, a mozdulat kifejezésében tükröződnek. E képek a művész meditációját, talán az olaszországi élet sugallatait. Megszólított erők elgondolkotzták a nézőt.

Pleidell János itáliai tartózkodása alatt három kiállítást rendezett, mindhármát jelentős siker övezte. Először Firenzében, harmadmagával mutatkozott be az olasz közönségnek s ezt csakhamar követte a római Accademia d'Ungheria palotájában, 1962 júniusában rendezett tárlata, a móhásai busójárás népi játékat feldolgozó olajfestményekből. Alig egy évvel később, ugyancsak Rómában, a Galleria Marguttiana-ban állította ki most már Olaszországban készült műveit, melyek úde, friss festőisége, őszinte, lírai hangja az újdonság erejével hatott s nagy tetszésre talált. Olaszország ma a modern művészeti törekvések fontos központja s annál inkább öröm számunkra a hazánkfa festőművész elismerése. Ebben Pleidell még római kiállítása előtt, 1962 nyarán, a braccianói nemzetközi festőversenyen részesült először, ahol elnyerte a nagydíjat, sokszáz külföldi versenytársa elől. Kiállításairól a művészeti újságok, napilapok oldalas riportokban, dicséret, lelkes kritikákban számoltak be, Franco Russoli, a milánói Brera igazgatója külön levélben gratulált, Valerio Mariani művészettörténész a római rádióban méltatta, az olasz állam pedig tanulmányi ösztöndíj juttatásával fejezte ki elismerését, rekonszenzvét.

Idehaza mindössze Pécs város közönsége láthatott néhány rajzot és aquarellt a művész olaszországi munkáiból, 1964 márciusában rendezett kiállításán. A kicsiny kiállításihelyiség nem adott lehetőséget a teljes anyag bemutatására, mégis a tárlat sikere, a barátok, a közönség véleménye a művész számára elismerést, megbecsülést hozott. A jövőben megrendezésre kerülő budapesti kiállítása s a fővárosi kritika ösztönöz lesz majd a további munkához, melynek eredményességére az eddigi oeuvre is biztos ígért.

Sarkadiné Hárs Éva

VÉGH GUSZTÁV

Ha Végh Gusztáv munkásságát áttekinthetjük, első pillantásra egy Janus-arcú művész egyénisége bontakozik ki előttrünk. Egyik oldalon a képzőművészettel találkozunk, festményekkel, akvarellek és rajzok finomabbnál-finomabb lapjaival, míg a másik oldalon az alkalmazott grafikák olyan tömegével, amely jószerint át sem tekinthető. Akár nemes vonalú betűit nézzük burkoló és címlapjain, azután előzők- és fedéllapjait, kezdő és záró könyvdszeit, kötésterveit és illusztrációit, akár önálló rajzait, valamennyi mögött a nagy kultúrájú művészegénységre bukkanunk.

Végh Gusztáv 1889-ben született. Alig néhány év választja el Kner Imréltől (1894) s egy azon évben látta meg a napvilágot Keleti Arthurral és Tevan Andorral, a művészi könyv „szent örülteivel”. Tanulmányait Budapesten kezdte, majd Berlinben folytatta, ahol különböző szabadiskolákat látogatott meg és Hans R. Erdt-nel, a legjobban foglalkoztatott grafikusművésznek mértérméne dolgozott. Figyelte a nagyobb kiadók könyveit, az új könyvművészeti törekvéseket, anélkül, hogy bármelyik irányzat mellé elkötelezte volna magát.

Tanulmányozta a régi korok könyvművészetét. Különösen érdekelte a közévek frás- és díszítő-, valamint a reneszánsz és a barokk könyv- és betűművészetét. A modern könyvművészetnek pedig a német és angol ága, anélkül azonban, hogy lényegesebben a hatása alá került volna bármelyiknek is. Végh Gusztáv mesterek nélkül, ösztönyszerűleg kezdte meg, hogy tovább kell lépni Morrisék könyvművészetén, Berardsley és társai girlandos szecesszióján. Így érkezett el ahhoz az alapvető felismeréshez, hogy minden alkotásnál a feladat jellegéből kell kiindulni, a műnek kell meghatározni a formát. Illusztráció, betű, kötés nem vehet előbbre, ha az a már meglevő német minta, vagy angol példa pusztá lemásolását jelenti. Ez az oka annak, hogy Végh Gusztáv sohasem került szolgai módon az egymást gyvonalan váltó izmusok hatása alá, nem is tűntek el művei a múltó divortól.

1915-ben frontszolgálatra osztották be, ahonnan sebesülten került egyik kórházba. Ott ismerkedett meg *Falus Elnkel*kel, aki a Nyugat számára, a népművészet motívumainak felhasználásával rajzolt fedéltáblákat, előkékeket, címlapokat. Falussal való ismeretségéből munkatársi viszony lett. Hatása bátorítón hatott rá s ennek következményeképpen született meg első fedélterve, Herczeg Ferenc: Aranyhegedű című regényéhez (1915).

A háborúból mint 75%-os hadirokkant szerelt le. A Margitszigeten lakott, Krúdy Gyula szomszédságában. A Tanácsköztársaság alatt a Szociális Termelés Népbiztosságának dolgozott: plakátokat tervezett és kiadványokat tipografizált. Itt érte élete első nagyszabású megbízata: készítsen könyv- és kötésdszeteket Puskin: Anyegin Eugén Genius-féle kiadásához. Az új megbízata önmagában is megtisztelő, mert az egyik egészen új kiadói vállalkozás, a bibliofil igényekkel induló Genius adata a kezdő művészeknek, aki a háború miatt még jóformán el sem indultathat a művészi alkotó pályán. De emeli a megbízata jelentőségét az is, hogy az Anyegin kiadás és Végh Gusztáv munkája fölött *Krúdy Gyula* bábáskodott, aki naponként figyelte a művészt, hogy az eleget tesz-e az ő kívánalmainak. Hogy t.i. a könyv oldalainak, kötésének, címlapjának rajza és díszé mindenben megidézze annak a kornak a hangulatát, amelyben az Anyegin született. Sőt, továbbmenve, az a szellemi légkört, amely Krúdy Gyula lelkében a Bérczy Károly fordításában oly népszerűvé vált Anyeginét körülveinte. Mert Krúdy valóságos szerelmese volt a magyar Anyeginnek (a címlapon „Puskin Sándor” a szerző) sokszor szentelt neki ködfátyolban ragyogó szép sorokat, nemcsak ennek a kiadásnak az előszavában. Ugyanezt a hangulati egységet követelte meg Krúdy a könyvet illusztráló Gara Arnoldtól is, aki eredeti rézkarokkal díszítette a kiadványt. 500 szomszort példányban jelent meg, ötféle kötésben, valamennyi más-más papíron, de mindegyik nemes anyagból: papír, kötés, egyaránt méltó volt Puskinhoz, Krúdyhoz, Végh Gusztávhoz és Gara Arnoldhoz. Stílusosan reprezentálta nagyanyánkat Puskin – Anyegin – Tatjana élményét.

E könyvnek akkori tipográfiai divattól érintett hajlott címsoraikat, ezeket egyaránt elvlasztó és az egészet éppúgy, mint az egyes oldalak két-két versszakát egybe keretező virágmintás díszet, azután az ugyanilyen szellemen készült (piros nyomású) iniciálékat, a versszak számokat körülzáró vonaldíszeket és a kötésék terveit egyaránt Végh Gusztáv készítette. 1920-ban jelent meg s mindmáig egyik legszép bibliofil kiadványunk.

Végh Gusztávnak, a könyvművészek indulása egybeesett a 20. századi bibliofil kiadás fellendülésével. 1920-ban, mintha nem is a veszett világháború szörnyű következményeit slynélé az ország, gombamódra szaporodtak a bibliofil kiadók s kaptak új életre a már meglevők, még hozzá egészen magas igényekkel.

Végh Gusztáv: *Kötés és burkoló – Reliure et jaquette*
Идепеннаем у обложка

(Genius, Rózsavölgyi, Táltos, Amicus, Sacellary, Kellner, Kner, Tevan, ABA, AWIWA, Pallas stb. stb.) Pár év alatt több mint száz kiadó ontja a bibliofil kiadványokat, grafikusok egész sorát mozgatva meg, s igen sok kiadványnál egészen magas példányszámmal.

Az Anyegin sikere bátorította a Geniust arra, hogy sorozatai kötetserveit és előlétkapírpírait Végh Gusztávval terveztesse meg. A Bálint Lajos által szerkesztett *Nagy írók – Nagy írók* című klasszikus sorozat kötetei első 8 lapjának levélmintás színes keretdíszait, valamint az ízléssel aranyozott kötetserveket mind Végh Gusztáv készítette. A fedéltábla és a belső címlap betűit is több esetben Végh Gusztáv rajzolta. Aki félszázad múltán kezébe veszi Dosztojevszkij *Sztyepecanikovo* és *Lokasai* című pergamenkötésű könyvét, az ma is meglepődhet, hogy mily zárt egységet alkotnak a nemcsak rajzolt és vonalas aranykeretbe zárt verzióik sorai az őket körülvevő s aranyművészetben futtatott négyzögű virágos keretdíszel.

A Genius-szal együttműködés eredménye lett a „Fioretti”, Assisi Szent Ferenc Virágoskeretének illusztrált kiadása. Ennek 20 fametszetszerű rajzát, a ködékek távoli nyomait is mutató díszit a címlappal együtt ugyancsak Végh Gusztáv készítette, így ebben az esetben a könyvművész az eddigiekhez képest nagyobb hatáskört kapott. A tartalom rajzos kifejezésére az archaizáló módszert választotta. Ezen illusztráció sorozatot tüntették ki aranydiplomával a Nemzeti Szalonban rendezett egyházművészeti kiállításon.

Egy-egy művészi könyv elkészítése hónapok, ha ugyan nem évek munkáját igényli. Csak a kérdésben járatan ember szerint elég az, ha a könyvművész néhány óráig foglalkozik a készülő könyvvel (akár a tervezéssel, akár a kivitelezéssel). Ha így volna, akkor bizonyára százával akadnának könyvművészek, s nem lámpával kellene őket keresni. Mert a könyvművész a könyv ötletének fogalmazásától a nyomdai művelet utolsó fázisáig jelen van a könyv készülésénél, s ő az, aki szoros egységbe kényszeríti mindazt az elemet, amelyből a könyv felépül. Ha ebből a szemszögből nézzük Végh Gusztáv működését, nem sorolhatjuk azok közé a szerencsés művészek közé, akiknek megadtott, hogy a könyv minden részleténél irányító befolyással érvényesüljön szavuk. A Genius kiadónál a jószándék nem hiányzott, de a kivitelezés a nyoma marakassága miatt elmaradt az előirányzott színvonalról. A Weiss L. és Fia nyomdaüzem akkoriban a legjobb nyomdák közé tartozott, de mert egyes vonatkozásban érthetetlen maradásigot képviselt, a Genius ott készülő könyvei a tipográfiai kivitel tekintetében hiányosságokat mutatnak. Már maga a fent elhelyezett oldalszám lehetetlenné tette, hogy megnyugtatóan szép margók keletkezzenek. Sorregisztrere nem is mertek gondolni. Szerencsés esetben járt Végh Gusztáv az Anyegin-nel, mert azt a Jókai Nyomda valóban nagy gondal készítette el. Végh Gusztáv csak kevés olyan művet alkothatott, amelynek minden részleténél érvényesíthette művészi elgondolását. A könyvművész komplex módszere tömeggyártásnál nem is jöhet szóba. Ezért a valódi amatőr-bibliofil könyvkiadók nem a kiadványfélék számának sokaságával dicsekszenek.

✕

Végh Gusztáv 1924-ben Párizsba ment s ettől számítható művészi alkotó periódusának *második* korszaka, 1930-ig. Párizsban stílusfejlődése új szakaszához érkezett. Egy valószínűleg alig ismert világ tárult eléje, annak került hatása alá oly annyira; hogy valósalgald szarnyakat kapott. Tehát helyesnek bizonyult az alkalmazkodás és logikus lépésnek is, mert hiszen az új stílus csak akkor jogosult, ha új ízlés jelentkezik, ha a változás, az előrelépés új eszmék előtti észinte hódoláslból következik. Esmékben művészieket értünk s a kifejezés új lehetőségeibe vetett hitet. Ha könyvről volt szó, Végh Gusztáv mindig a művet tartotta szem előtt, amihz neki alkotnia kellett, és sohasem abból indult ki, hogy ime itt a rajz, keressünk hozzá szöveget. Ez a fegyelmzett magatartás Párizsban is megmentette a valósgd világtól való elkalandozástól!

Párizs játékosággal, elevevsséggel, mozgalmassággal töltötte meg vonalait, fokozta a részletszepségek iránti érzékenységt, rányitotta szemét a mindennapok apróságáiban megnyilatkozó tágabb összefüggésekre. Akár szegény utcai árust rajzol, akár kínai alakokat, orosz táncosokat, aktoakat, indiai cirkszi alakokat, horgászókat, apacsokat, montmartrei pincéretet, szajnaparti könyveseket,

Vég Gusztáv: Félsülkődő – Femme se peignant
Причесывающаяся

padon ülő öregeket, friss árammal, meleg érzéssel telnek meg a vonalak, mert tehetség felszabadult, kigyúlt és a művész szilárd alapot érzett mögötte. Assisi Szent Ferenc komoly áhítata után Végh Gusztáv művészetében megjelenik a francias könnyedség s helyenként bizonyos groteszk vonás. Szelleme ötletek rajzanak a lapokon, a dolgoknak sohasem csak a felülete vibrál a rajzokon. A látszat mögötti világ érdekli a művészt s ezért tükröződik a lapokon az élet a legváltozatosabb helyzetekben. Tud vonzódni a reálishoz, annak groteszk, sőt pittoreszk válfajához is, ahhoz, ami különös, anélkül, hogy az exotikumot rabul ejtenék. Egyszer a középkori miniatűr alázatával illusztrálja a szöveget, a másik pillanatban, bámulatos áthasonulással a néger zene lényegét fejezi ki, ahogy rabul ejti és a barokk levegtöveggében, az ütőhangszerek hangos lármájától és vad ritmusától kábuló és vonagló társaságot.

Párizsban könyvművészettel is foglalkozott. Mint könyvkötések művészi tervezője, szigorú rendbe kényszerítette elgondolásait, akármelyik tipográfiai irányzatnak hódolt is (mindig kellő mérték-tartással). A papír, a vászon, a pergamen, a bőr egyaránt engedelmeskedőzként szolgálta művészi elgondolását. Munkáit kiállított a Salon d'Automne-ban 1924-ben. Nemzetközi könyvkiállításon vett részt (Exposition Internationale du Livre d'Art). 1925-ben a Galerice Comodia-ban önálló gyűjteményes kiállítása volt képzőművészeti és könyvművészeti munkáiból. Ugyancsak 1925-ben ide-haza Ferenczy Károly hagyatékával és Glatz képeivel együtt állított ki az Ernst Múzeumban. 1927-ben Lipsceben (Internationale Buchkunst Ausstellung), s szerepelt a kölni Pressa 1928-iki nemzetközi kiállításlán, 1931-ben megint Párizsban (Salon International du Livre d'Art), 1932-ben pedig a lipcei múzeum Goethe-emlékkiállításlán (Ausstellung Goethe in der Buchkunst der Welt)

Ridoóvi László: Amerikai úti Pártház szekója – *Secco de la Maison du Parti, Amerikai út*
Секко. Дом Партии по Американскому проспекту

meghívás alapján. Ezen 40 x 29 cm színes rézkarcával (Walpurgis-éj) – 1937-ben Londonban állított ki a Viktória and Albert Museum-ban (Hungarian Graphic Art), szerepelt a római III. Biennálén, a losangelesi grafikai kiállításon, Budapest Székesfőváros grafikai pályázatán első díjat, egyházművészeti munkájáért I. oszt. pápai érdemrendet kapott. Amsterdam, Firenze, Milano, Monza, Zürich, Tokió, Chicago, Cleveland, Philadelphia stb. látta művészi termését.

Közben az ithoniakkal is fenntartotta a kapcsolatot s Párizsból is dolgozott a hazai kiadóknak. Különösen a *Dante* foglalkoztatta szívesen (a Genius ekkor már hanyatlóban) s éppen a *Dante Kiadó*-nak köszönheti egyik igen sikerült alkotását: Molnár Antal: *Jazzband* (1931) című könyvének illusztrálását, amely talán legmodernebb hangvételű alkotása. Rajzai a könyv egészével kitűnő összhangban állnak. Az alakok, a hangszeresek, az egyes embert és csoportokat ábrázoló grafikák oly főlényes virtuóozításról tesznek bizonyosságot, amellyel a kortársak közül sem sokan versenyezhetnek. A lényegét kifejező formák, a tartalomhoz tökéletesen simuló hangulatviláguk, a groteszk helyzetek természetessége oly főlényes biztonsággal elevénítik meg a jazz világot, hogy elfogultság nélkül jelölhetjük ki Vég Gusztáv helyét azon évek legkitűnőbb illusztrátorai között. A vonalak és foltok lebegő könnyedsége sohasem a mondanivaló és a művészi elmélyültség hiányából fakad, hanem érzékletes megfelelője annak a világvárosi örületnek, amely állandóságát semmiben sem ismer. Száguldo a kor, amelyet a jazz megtestesít, de nem felületes a mód, ahogyan Vég Gusztáv a jazzband világot kenderzetlenül az olvasó elé vetíti. Bonyolult a tárgsdalmi képlet, vsajudó ellentmondásokkal terhes a zene kavargó világa s az érzékiégtől túlfűtött légkört lapidáris és mégis meglepő egyszerűséggel fejezi ki ez az illusztráció sorozat.

Párizsból hazatérve (1930) Kozma Lajossal és Orbán Dezsővel együtt megalapította az Atelier Művészeti tervező és műhelyiskolát. Kner Albert, Lesznai Anna, Gergely Tibor, Gádor István, Molnár Farkas és más jeles művészek tanítottak az egyes tanszako-
kon. Vég Gusztáv a grafikai tanszék vezetője.

Részvett a Magyar Könyv és Reklámművészek Társaságának megalapításában is, amelynek kezdetben elnöke, majd később elnöke lett. 1930-ban a Társaság kollektív kiállításán rajzokkal, fa és rézmetesekkel, illusztrációkkal, könyvcimlapokkal, könyvkötésekkel, plakátokkal és reklámmótvantványokkal vett részt.

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete választmányi tagjává választotta. Hangulatos rézkarcoló készített a Magyar Bibliophil Társaság kiadásában megjelent 'Szini Gyula elbeszélés kötetében

A bábústól c. novellához. Már korábban alapító tagja volt a Nemzeti Szalonnak, igazgatósági tagja az Országos Magyar Iparművészeti Társulatnak, a Magyar Műhelyszövetésnek, és a Munkácsy-Céhnek. Az Atelier-ben nagy kedvvel vezette a grafikai tanszékét. Szemvedélye a könyv maradt, elsősorban a betű.

A nyomtatott betű esztétikai problémája kettős. Egyrészt a tervezés, másrészt az alkalmazás kérdése. A betűn ki kell domborítani a lényegét, a mondanivalót, a jól olvashatóság elsődleges követelményének kielégítésével – ebben áll a betűművészet titka! Ha minden díszítés nélkül készíti a betűt, akkor is izlésesnek, művészi-
nek, artisztikusnak kell lennie. Ha pedig díszbe öltözik, a betű elsődleges rendeltetésének ez esetben is meg kell őriznie uralkodó jellegét. A dísz csak alárendelt szerepet játszhat, és szervesen kell beleépülnie a betű egységébe. Felhasználható a művész díszítő elemül virágos, madaras, vonalas stb. motívumot, de ha helyesen él a lehetőségekkel, akkor a dísz sohasem nyomja el a betűt, hanem még plasztikusabbá teszi.

Hogyan jutott el Vég Gusztáv a betűrajzoláshoz, amelynek mindmáig egyik leghivatottabb mestere hazánkban? A végtelen türelmet és elmélyülést igénylő tanulmányok után, aza a különbséggel, hogy ő nemcsak kereste, de meg is értette a betűművészet lényegét, amely nélkül igazi könyvművészet nem képzelhető el. Azt a bonyolult mértani-technikai szerkesztési háttérrel, amely nélkül betűt rajzolni nem lehet. Leonardo, Dürer és a többi nagy mestertől napjainkig, minden számottevő betűművész Vég Gusztáv studiumai közé tartozott. Régen, fellépése kezdetén már javában tombolt az új betűk örülete, különösen Középeurópában. Ezt az első világháború utáni nyomorúság és a világgazdasági válság kissé mérsékelte. Vég Gusztáv mindvégig mentes maradt a szélsőségekkel, anélkül, hogy ezzel a haladással szembe kerüljön volna. Az újítás, az új betűfajták szükségességével ő is tisztában volt. Később önálló típus alkotására is vállalkozik.

Fő munkaterülete a könyvgrafika és az alkalmazott grafika. Idevágó munkássága szinte áttekinthetetlen. 1915-től a mai napig alig lehet olyan kiadó találni, akinek ne dolgozott volna. Sajnos, őt sem kímélte a könyvgrafikusok végezte: kevesen méltányolták azt a könyvesztétikai hatást, amit a művészi könyvek kötetési és burkoló lapjai nyújtottak. Csak az utóbbi pár évben kezdett tudatosulni, milyen fontos társadalmi következtetések adódnak – túl a képzőművészeti tanulságokon – a borítólapon és a kötetterveken. Azokban az évtizedekben, amikor Vég Gusztáv százával ontja grafikai terveit, a burkolólapok gyűjtése ismeretlen követelmény – noha már az 1871-es évektől sürgették egyesek, elsőnek éppen az *Archeo-*

logiai értesítőt! Ma már nemcsak magánosok, hanem könyvtárak is gyűjlik a borítólapokat, a kartonfedelét kötéskor sem dobják el, mindez azonban nem pótolhatja korábbi évtizedek mulasztását. A könyvgrafika mellett az alkalmazott grafika más területén is érvényesül Vég Gusztáv tehetsége. 1937-ben a Dohányjövődék számára készített alkalmazott grafikáival megnyerte a párizsi világkiállítás nagydíját.

*

1945-től kezdve fiatal lendülettel dolgozott. Az Új Magyar Könyvkiadó vele tervezette meg az Orosz Remekírók sorozatát és a szovjet költészet antológiáját, vele rajzolta a könyvek díszleit, iniciáléit is. Vég Gusztáv itt is a konkrét anyagból indult ki, a tartalomhoz illő formát kereste. Orosz népi motívumok és az egyes szovjet népek népművészetéből merített elemek felhasználásával rajzolta stilizált díszleit. Azokban az években az elsők között figyelemzést ért el arra, hogy tisztán nyomdai elemekkel is lehet művészi díszítő hatást elérni. Így született meg a *Szedz szerelmes vers c.* antológiája, orosz és szovjet költők száz versével, amelynek díszítése a már említett módon ugyancsak Vég Gusztávnak köszönhető. Amikor 1952-ben az Új Magyar Könyvkiadó csak Puskin: Anyegin Eugen-jének új kiadására készült, Aprily Lajos fordításában, Vég Gusztávval tervezette meg a kötetet. Így tehát másodsor nyílt alkalma a nagy klasszikus művet ünnepi köntösbe öltöztetni. Az 1950 körüli évek hullámvölgéből kiemelkedő magyar könyvkiadás első hírneke között látot napvilágot az új Anyegin.

Különösen az iniciálék állították nehéz feladat elé. Nem építhette bele őket szervesen a szövegbe, mivel a 14 rövid sorból álló kis versszakokat agyon nyomták volna. Még kisebb méretű iniciálékkal sem járt volna jobban, amikkel különben is megpróbálkozott már az első – 1920-as Anyegin-nál. – A könyv kötéstervét is Vég Gusztáv készítette (az illusztrációkat ez esetben Zádor István). Az akkori viszonyok közt a könyv kiállítása feltűnést keltsent, azonban – talán a díszek kékszínyomása miatt, a könyv kissé hűvös benyomást kelt.

A felszabadulás utáni korszakban Vég Gusztáv képzőművészeti munkásságát akvarell, gouache, litográfia, rézkar stb. mellett a könyvgrafika töltötte ki. Fedéltervek, burkolók újabb tömege került ki kezéből. Érdemei elismerésül 1954-ben a Munkácsy-díj I. fokozatával tüntették ki.

Napjainkban is a betvirajzolás egyik kedvenc területe, ebben szinte utólráthetetlen. Az antikva szerelme, mint volt világlelétben. Friss szemmel vizsgálja a Nemzeti Múzeum kőveinek művészien vésett antikváit s egyéni betűművészetének koronáját jelenti az a teljes sorozat, amelyet egyik pályázatra készített. Szerintünk megérdemelné, hogy mint új magyar betűtípus használatba kerüljön. Betűit a világos áttekinthetőség, bölcs arányérzék, logikus szerkezet jellemzi, s ugyanez mondható burkolólapjaira is. Kötés terén alig nyújt lehetőséget az a közismert anyagszegénység, amely a művészi változatosság egyik legfőbb akadálya. Vég Gusztáv grafikai munkássága úgy tartott lépést a korrall, hogy a józan követelményeket sohasem tévesztette szem elől. Aligha járunk messze az igazságtól, ha azt mondjuk: olyan sajátos hangulatú, nemes vágású betűket, mint Vég Gusztáv, kortársai közül senki sem produkált. Betűi mentesek a különön vonásoktól, egyéni ízüikkel mégis feltűnnek a hozzáértőknek, akár a kirakat üvege mögül is. Fegyelem árad e betűkből s valami felfoghatatlan melegség, a szakmai felelősség biztonsága és aranyfedezete. – Kötései iskolapéldái annak, hogyan lehet anyagszűkösség világban a körülmények ellenére, ha puritán módon is, de művészi alkotni. (Preisich Gábor: Budapest városépítésének története.) Az 1920-as, 1930-as években a barokkos pompa jellemzi kötéseit, az utóbbi években leegyszerűsödött formákkal is eredeti művészi hatást ér el, klasszikus egyszerűséggel, klasszikus tisztasággal.

Vég Gusztáv nem egysíkú művész, aki a képzőművészetnek csak egyetlen területén érzi magát otthon. Ellenkezőleg: féltékeny tehetséggel győzte le a felmerülő akadályokat s birkózott meg a legváltozatosabb feladatokkal. Akár régiségeket-ritkaságokat, akár egészen modern tartalmú műveket kellett illusztrálni, burkolóval, felirattal, díszszel, kötéssel ellátni, minden megbízást bátran vállalt. Szépirodalom, regény, költészet, ismeretterjesztő és szakirodalmi művek, történeti és zenei kiadványok, matematikai, vegyipari művek izgalmas brókák ezreit jelentették nyugtalan képzelő erejének, s a feladattól független bravúros fordulatokkal lepte meg a

közönséget. A bravúr nála nem üres játék, ismétlődő formalizmus, hanem a más-más tartalomnak megfelelő formai változatosság kifejeződése.

S ami csak keveseknek adatott meg, Vég Gusztáv megkapta a sorstól: alkotó fantáziája, túl a 70-ik életévében, fiatalos érzékenységgel reagál újszerű követelményekre. Sőt, előző jó korszakait is felülmúló újabb és újabb alkotásokkal koronázza be termékeny életművét. Munkásságát áttekinthető, a művészi korrektségre lép meg bennünk. Az a becsületesség, amely minden feladatot komolyan vett, mert az embert vette komolyan, akinek szolgálatára képzés és könyvművészeti természetét félévészadon át a világra hozta.

Szij Részó

SZOLGÁLÓ MŰVÉSZET

Az Amerikai úti pártiskola dohányzó-társalkodó termének végfalán áll Ridovits László legújabb szekkjője. A megrendelő tematikai igénye az volt, hogy a szekkő a pártiskola jellegét, a párt nevelő erejét hangsúlyozza ki. A dohányzó-társalkodó helyiség a pártiskola előadóterméhez kapcsolódik, az előadások szünetében ide jönnek ki a hallgatók. Így tehát az egész végfalat betöltő szekkő közönségfogalma maximálisnak mondható, hiszen naponta több százan látják. A meghatározott tematikai feladatot Ridovits László

Ridovits László: Az Amerikai úti Pártház szekkjőjének részlete
Secco de la Maison du Parti, Amerikai út. Détail
Деталь секко. Дом Партии по Американскому проспекту

